

HVEM BANKER? plan for 10 øvelser

BRUKSANVISNING:

Her er opplegg for ti korøvelser. Det er åtte sanger og åtte mellomtekster (drama, monologer, symbolhandlinger). Til sammen kan det bli syngespillet «HVEM BANKER?»

Det er mulig å velge bort enkeltinnslag, hvis det blir for mye å arbeide med. Enkeltviser kan også brukes i korets øvrige repertoar.

Øvelsene er bygget over samme lest, og dramabiten kobles til sangen som kommer etter:

MOTIVASJON - forklare bakgrunn for innhold i sang og mellomtekst.

INNØVING - presentere refreng og hva koret skal gjøre. Solistinnslag og mellomtekster kan fordeles en uke før koret skal jobbe med stoffet, slik at utøverne har dette rimelig inne. Det er en fordel at koret lærer refrengene utenat.

LUTHER-LIV - innsyn i viktig årstall og hendelser i Martin Luthers liv.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, bruk godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - relevant fortelling, case fra samtid og barnevirkelighet, spørsmål og samtale. Start gjerne med den lille rappen hver gang, tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje.

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - kjerneverdi fra reformasjonen (kort og fyndig) og bønn (korte forslag her, utvid gjerne selv).

FRAMFØRING:

Hver sang og mellomtekst har forslag til framføring. Sangene og mellomtekstene bør øves sammen. De støtter hverandre i innhold og bedrer flyten i den endelige framføringen.

- Et kirkerom (og framføringsrom generelt) har både begrensninger og muligheter, det er viktig å observere begge deler.
- Tydelighet i sang og tale er vesentlig, mellomtekstene må ikke gå for fort.
- God og enkel lysbruk kan være en hjelp, men er ikke en nødvendighet.
- Kulisser er det ikke spesielt behov for, med unntak av døra til Slottskirken i Wittenberg (døra trenger ikke plasseres midt i rommet), tesene skal spikres opp her.
- Hatter med renessanse-assosiasjoner kan være fint (der dette er foreslått). Ellers er dette opp til instruktør.
- Husk å øve på å ta imot applaus

ØVELSE 1: DET BANKER

ØVELSE 2: DET LEKER EN TONE HER I ROMMET

ØVELSE 3: NOT FOR SALE

ØVELSE 4: ORD

ØVELSE 5: BYGGE LIVET

ØVELSE 6: LOVE LOVE

ØVELSE 7: RUNDT NESTE SVING

ØVELSE 8: VÅR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

ØVELSE 9: VI BANKER

ØVELSE 10: HVEM BANKER?

ØVELSE 1: DET BANKER

MOTIVASJON - for akkurat 500 år siden stod en mann foran den store døra til slottskirken i Wittenberg i Tyskland. Han hadde med seg mange ark, hammer og småspiker. Han banket fast arkene på kirkedøra. Det stod 95 setninger (teser) der. Disse setningene ble begynnelsen på en stor forandring i Tyskland og mange land i Europa, også Norge.

Mannen het Martin Luther, og lyden av hammerslagene var starten på reformasjonen (forandringen). Vi kan ennå høre ekkoet av hammerslagene mot kirkedøra - 31. oktober 1517.

INNØVING - øve refreng, gjerne også bro (kan evt ropes istedet for synges), kor og solist synger sammen. Øv drama med Martin Luther og intervjueren. Syngespillet starter med at koret marsjerer opp midtgangen til «Vår Gud han er så fast en borg», øv gjerne på dette allerede nå.

Solistinnslag og mellomtekster kan fordeles en uke før koret skal jobbe med stoffet, slik at utøverne har dette rimelig inne. Det er en fordel at koret lærer refrengene utenat.

LUTHER-LIV - Syngespillet starer med en instrumenttalversjon av «Vår Gud han er så fast en borg», skrevet av Martin Luther i 1529. Den står i Salmeboka (108). Martin visste godt hva det var å være redd.

Han ble født i 1483, foreldrene sendte ham på gode skoler, faren ville at han skulle bli jurist (advokat). Men en dag mens han er på reise, kommer det et forferdelig tordenvær, lynet freser rundt den unge Martin, og slår ned like ved ham. Han blir livredd og ber i dødsangst: «La meg leve, så skal jeg bli munk!»

Luther holdt sitt løfte, og til foreldrenes skuffelse og sine venners forbauselse, gikk han i kloster og ble prest. Klosterlederen ser at Luther jobber alvorlig og målbevisst, og at han er en meget intelligent mann. Han blir bedt om å studere videre og blir professor i teologi.

Samtidig er han redd for at han ikke er god nok for Gud, han pines og plages, inntil han plutselig en dag kjenner: Guds nåde! Gud tilgir og renses, livet er en gave, troen på Jesus åpner himmelen.

Derfor må Luther gjøre opprør mot kirkens menn som skremmer folk og lurer dem til å betale penger for at de skal slippe straffen for sine synder (det de har gjort galt mot Gud og mennesker).

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke / kanskje redde, kanskje flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Å følge hjertet

Jens går i fjerde klasse. Han er ikke den høyeste gutten i klassen. Ikke er han den sterkeste heller. Men han kan noe som ingen andre i klassen kan - han kan spille gitar!

Jens går på Musikkskolen en gang i uka. Der lærer han både å spille vanlig gitar, og elektrisk gitar - eller el-gitar, som musikk-læreren kaller det.

På skolen kan Jens - midt i en matte-time - sitte og tenke på el-gitaren sin, og hvor gøy det er, når han skrur forsterkeren opp og spiller skikkelig høyt! Inni seg er han midt inne i den høye musikken, helt til læreren sier: - Kan du svare på det, Jens?

Jens skvetter til og sier: - Nei, det var ikke så høyt.

Alle i klassen ler, læreren også. Jens forstår at han har drømt seg bort. Men det er jo så mye gøyere å tenke på el-gitar enn regnestykket som står på tavla! Hvorfor skjønner ikke læreren det?

På vei hjem fra skolen går Jens sammen med to i klassen som heter Bendik og Thomas. De bor like ved siden av hverandre, alle tre. De to andre er høyere enn Jens. De prater mye høyere også. Jens prøver å si noe, men det er ikke alltid Bendik og Thomas hører hva han sier.

Plutselig stanser de to andre guttene. Der står Pettersens nye bil, en sort og stilig BMW cabriolet. Pettersen er veldig stolt av bilen sin, han har vist Jens hvor enkelt det er å legge ned taket. Jens liker Pettersen, han har alltid tid til å prate.

- Se her, sier plutselig Bendik. Han tar opp en spiker fra fortauet, og går bortover mot den nye BMW'en. Han skal akkurat til å lage en ripe midt på bildøra, da Jens hører seg selv rope høyt:

- Nei! Ikke gjør det!

Bendik snur seg forbauset og stirrer på Jens:

- Og hvorfor ikke? Og hvorfor skal jeg høre på deg? Kanskje jeg riper opp bilen først, og banker deg etterpå?

Jens kjenner hjertet banke fort og hardt, og at det strammer seg i magen. Han tar av seg skolesekken, og stiller seg mellom Bendik og Pettersens bil.

- OK. Men da må du banke meg først, og ripe opp bilen etterpå.

Bendik stirrer på Jens. Så flytter han blikket til Thomas, og så tilbake til Jens igjen, før han kaster spikeren bortover fortauet. Bendik snakker ikke så høyt nå:

- Tror ikke jeg gidder å slite meg ut. Forresten skal jeg hjem å spise middag.

Bendik og Thomas fortsetter bortover fortauet. Jens plukker opp sekken sin og går etter de to andre. Det er rart, han kjenner seg plutselig litt høyere.

Samtale: Har du vært i situasjoner hvor det har vært vanskelig å vite hva du skulle gjøre?

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet.

ARVEGODS - Å tørre å **følge sitt hjerte**, det du kjenner er rett. BØNN: - Kjære Gud, takk for at du har skapt oss til å delta. Hjelp oss til å si ifra og følge vårt hjerte!

ØVELSE 2: DET LEKER EN TONE HER I ROMMET

MOTIVASJON - Kirken skal være et fristed, hvor vi opplever at Gud og mennesker tar imot oss, og vi kan være trygge. Nåde - at vi **helt gratis** får livet, Guds kjærlighet og tilgivelse. Virkeligheten er stor, og det er vår oppgave å oppdage alt det fantastiske.

Martin Luther levde midt i en tid hvor mye forandret seg, nye oppdagelser og nye oppfinnelser. Mange gledet seg over det nye, mange ble usikre, hva kan vi egentlig stole på? Og hva med truslene fra krig og terror, og hva skjer etter døden? Hva gir oss trygghet?

INNØVING - presentere refreng og hva koret skal gjøre. Solistinnslag og mellomtekster kan fordeles en uke før koret skal jobbe med stoffet, slik at utøverne har dette rimelig inne. Det er en fordel at koret lærer refrengene utenat.

LUTHER-LIV - Martin Luther arbeidet for at alle skulle kjenne seg hjemme i kirken. Selv om Luther var professor i teologi og holdt forelesninger ved Universitetet, var han urolig inni seg. Han strevde med tanken på at han ikke var god nok for å bli godtatt av Gud.

Mange folk var redde for krig og plyndring. Sultan Suleiman, tyrkernes leder, ville erobre Europa. Tyrkerne hadde kommet helt til Wien i Østerrike - Tysklands naboland. Mange mennesker hadde også stor angst for domstolene, som torturerte folk til å tilstå, og som hadde makt til å brenne kvinner på bålet som «hekser». Likte du ikke nabokona, kunne du anmelde henne for «hekseri». Det var også mange skumle sykdommer - pest og kopper, som herjet Europa.

Kirken hadde stor makt, mer makt enn riddere og krigere. Martin Luther kunne ikke forstå hvorfor bare noen få skal kunne lese Bibelen og fortelle oss hva Gud ville. Han holdt forelesninger om tryggheten ved å tro på Gud: «Bibelen alene er den kristnes rettesnor i tro og gjerning. Bare Jesus Kristus har gyldighet. Det er til ham jeg er døpt. Hos ham vil jeg bli. Av nåde alene, ved tro alene, ved Skriften alene.»

Overfor romerkirken var dette ny lære. Men Luther hadde egentlig bare gjenoppdaget Bibelens hemmelighet.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling med avstemning: Viktige oppdagelser

Nå skal vi ut og reise. Vi setter oss i luftballongen, og lar vinden føre oss dit den vil. Lurer på hvor vi kommer? Vi har med oss godt med mat og drikke. Snart sovner vi, og våkner av at ballongen subber mot bakken. Ballongduken faller over oss. Du sjekker kartet og posisjonen - har vi kommet til en øy som «ikke finnes»?

Vi kaver oss fram fra ballongduken og ut av kurven. Rundt oss er det en stor gruppe mennesker. Barn løper omkring og peker på oss. Du lurert på hva du skal si til de fremmede.

Her er to alternativ, velg ett, og se hva som skjer:

ALTERNATIV 1: - Hei dere, vi er på oppdagelsesreise, og nå har vi akkurat funnet denne flotte øya. Noe imot at vi planter dette flagget her? (Holder fram et norsk flagg.)

ALTERNATIV 2: - Hei dere, vi er på oppdagelsesreise, og nå vet vi ikke hvor vi har kommet. Kan dere fortelle litt om dere selv? (Smiler og slår ut med armene.)

SVAR 1: Du planter flagget og begynner å synge «Ja, vi elsker». En av de fremmede hopper fram, og river flagget opp fra bakken. Du tar forskrekket et skritt bakover, og roper:
- Do you speak english?

Alle de fremmede kommer tettere rundt oss. Mannen som holder flagget peker på deg og gjør tegn til at du skal følge med. Hele gruppen setter seg i bevegelse.

Du har akkurat oppdaget at uten språk er du utenfor.

SVAR 2: En mann fra gruppen kommer nærmere, smiler, bøyer seg, og gjør tegn til at alle skal sette seg ned. De fremmede deler ut frukt, og barna danser og synger for oss. Gruppens talsmann begynner å forklare på engelsk at den flotte øya deres ligger utenfor den vanlige skipsleia.

Av en eller annen grunn ligger øya også i en blindsoner for satelittene. Derfor får de ikke ofte besøk. Noen av innbyggere har reist ut og studert. Men de fleste har vendt tilbake. Øya har alt de trenger.

Du har akkurat oppdaget at språk og vennlighet er alt du trenger for å være «innenfor».

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - Å vite at du er **del av fellesskapet** - i Guds kjærlighet og NÅDE! BØNN: - Takk Gud, at du forstår oss, og at vi kan snakke med deg på vårt hjertespråk.

ØVELSE 3: NOT FOR SALE

MOTIVASJON - Den direkte grunnen til at Martin Luther spikret sine 95 teser på kirkedøra, var handelen med avlatsbrev. Romerkirken sa at med et avlatsbrev fikk du mindre straff for det gale du hadde gjort, og kom lettere til Himmelen når du døde.

Paven brukte pengene fra avlatshandelen til å bygge den nye Peterskirken i Roma, verdens største og flotteste kirke. Fattige mennesker lånte penger for å kunne kjøpe avlatsbrev. Luthers protest vekket oppsikt.

INNØVING - presenter refreng og øv med godt volum, prøv sammen med solist. Solist har ikke pratdelen, men en som kommer gående opp midtgangen, eller går ut av koret og stiller seg opp på en forhøyning ved siden av koret, evt går opp på prekestolen.

Frihetsdemo + Luther-tale om Jesus på Tempelplassen.

LUTHER-LIV - En som hadde fått tak i Luthers teser, får dem trykt, også på tysk. Tesene spredde seg med utrolig fart rundt i hele Tyskland. Alle diskuterte dem, og mange mennesker hadde ventet lenge på at det skulle komme noen og gjøre opprør mot det falske og råtne i kirken.

Luther kjente seg som midt i en storm. Han skrev senere at han «verken ville eller planla det - Jeg har ikke selv ønsket en slik utvikling. Det er Gud mitt vitne på.» Luther skrev i tese nr 86: «Hvorfor kan ikke Paven bygge denne Peterskirken for sine egne penger, heller enn for pengene til de fattige troende?»

Reformasjonen var et oppgjør med tros-lureri og utnyttelse av fattige. Troen er ikke til salgs, menneskeverdet er ikke til salgs, skaperverket er ikke til salgs.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Blir Sandra lurt?

Sandra har akkurat fylt 12 år. Hun er stor for alderen, den høyeste i klassen. Noen synes hun ser ut som en 14-15-åring. Sandra liker det hun ser i speilet, selv om hun av og til kan tenke at hun er litt for tynn. «Zero is not a size», liksom. I bildene hun legger ut har hun ofte store gensere på seg.

En som kaller seg Jonas 15, kommenterer det hun har lagt ut, og sier han synes hun er pen. De begynner å chatte, Sandra blir glad når hun snakker med Jonas. Hun synes han forstår alt hun tenker på.

En dag spør Jonas om hun ikke skal ta av seg den store genseren, og legge ut et bilde med en litt tettsittende genser. Han sier han gjerne vil se mer av personligheten hennes. Sandra gjør som Jonas vil, hun stoler på ham. - Aha, skriver Jonas når han kommenterer bildet: - Det var det jeg visste, du har ingenting å skjule, du er flott!

Sandra ser på bildene Jonas har lagt ut av seg selv. En skikkelig drømmeprins. Tenk at han liker henne. Det kiler i magen og hun vet ikke hva hun skal tenke på. I hvert fall ikke på guttene i klassen hennes. De er barnslige og tullete, og alle er lavere enn henne. Og Jonas - som er 15 - han er så rolig og moden, og så interessert i alt hun tenker på.

Jonas spør ofte: - Hei, hva gjør du? Sandra svarer alltid. Etter noen uker spør Jonas: - Hei, nå vil jeg gjerne se mer av deg.

Han har lagt ved et bilde av seg selv hvor han bare har bokser på. Han ber henne om et bilde hvor hun bare har truse og BH på. - For du tør vel det, du som er så søt, skriver han. Sandra kjenner det knyter seg i magen. Hun er egentlig en litt sjenert jente. Hun har lest om unge jenter som blir lurt av eldre menn. Men Jonas er jo så snill? Han spør også etter telefonnummeret hennes.

Den natten sover Sandra dårlig. Neste dag orker hun ikke gå på skolen. Hun logger på og blir sittende å chatte med Jonas. Han forklarer at han også er hjemme fra skolen fordi han er forkjølet. Han sier også at han har vondt i hodet og er skuffet over henne, fordi hun ikke stoler på ham. Han spør om hun ikke kan gjøre det godt igjen, oppmuntre ham siden

han er syk og deppa, og sende bildet av den flotte kroppen sin. - Men ha på deg BH og truse, skriver Jonas.

Da bestemmer Sandra seg. Hun logger av og klapper igjen laptopen, kler seg fort og marsjerer til skolen, banker på døra til helsesøster og sier hun må snakke.

Samtale: Hvorfor tror dere at Sandra bestemte seg for å bryte kontakten med Jonas - som kanskje ikke het Jonas, og som kanskje ikke sendte bilder av seg selv? Hvorfor kan vi bli lurt til å gjøre noe vi egentlig ikke vil?

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet.

ARVEGODS - hold fast på **menneskeverdet**, alle har samme verdi, ingen skal lures og utnyttes av andre. BØNN: - Kjære Gud, hjelp oss til å bygge en rettferdig verden, og ta vare på alt du har skapt!

ØVELSE 4: ORD

MOTIVASJON - Luthers 95 teser, altså ordene hans, skapte forandring i kirken. De lærde diskuterte fram og tilbake, Luther fikk beskjed om å trekke tilbake ordene sine. Det gjorde han ikke. Han sa: «Kardinalen må ut fra Bibelens ord med klare grunner påvise at jeg tar feil - Den hellige Skrift er øverste rettesnor.»

Det er stor styrke i gode ord. Ord er redskap og våpen, ord skaper opprør og kan løse konflikter. Bibelens ord var Luthers trøst og veiviser. Riktige ord skaper håp og framtidstro. Men tenk på hvordan ett negativt ord kan såre og ødelegge alt!

INNØVING - Solisten synger verset, koret synger med på alle «ord», pluss riffene, hvor koret kan deles i to grupper; «jada» og «neida», og sammen på «jo!». En korgruppe framfører broa.

LUTHER-LIV - Martin Luther forsvarte seg alene - og bare med ord - mot verdens fornemste stormenn fra Tyskland, Spania og Frankrike, samt romerkirkens kardinaler og biskoper. I det store oppgjøret i Riksdagen i 1521 holder han en lang tale, og står urokkelig fast på det han mener er rett, selv om han vet at han blir lyst fredløs og bannlyst fra romerkirken.

Keiseren sier: «Vi forbyr alle å ta imot Luther i husene deres, å gi ham noe og spise og drikke, å støtte ham i ord og gjerning. Får dere tak i ham, skal dere ta ham til fange og utlever ham til oss.»

Luther får 21 dagers fritt leide til å flykte. Det blir heller ikke lov å eie, lese, kjøpe, selge eller trykke Martin Luthers skrifter. Hvordan skal dette gå? På veien fra Riksdagsmøtet blir Luther «kidnappet» av kurfyrst Fredrik den Vise, som er på Luthers side og skjuler ham i borgen sin et helt år.

Mange av Luthers tilhengere tror at han er død. Flere har hørt at han ble overfalt og bortført. Mens Luther sitter i borgen oversetter han Det Nye Testamentet til tysk, slik at vanlige folk kan lese det. Tidligere var det bare prestene som kunne lese Bibelen, den var på latin.

Flere av Luthers tilhengere gjør opprør og raserer kirker. Helgenbilder rives ned. Prester mishandles. Men Luther gir beskjed: «Ikke med vold og makt! Ved Ordet alene! Ved Jesus Kristus alene! Saken er god. Men dere går for fort fram. Vi må ha kjærlighet.»

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling med eksperiment: Ord skaper liv - du er den du sier du er.

NB: Fortellingen krever et eple og en kniv, og eplet må deles på riktig måte, ikke slik vi vanligvis gjør det - fra stilk til blomst, men «langs ekvator» - midt på eple-magen.

Det var en gang et lite epletreet som stod i utkanten av en stor hage. Rett utenfor hagen vokste storskogen med sine himmelhøye graner.

En dag sukket det lille epletreet:

- Åh, jeg skulle ønske jeg var like høy som det store grantreet, som rekker nesten helt opp til stjernene.

Grantreet hørte hvordan det lille epletreet sukket, og sa med dyp og rolig stemme:

- Du trenger ikke bli høyere, du må bare oppdage hvem du er.

Det lille epletreet lyttet forundret, men slo seg ikke til ro med svaret:

- Men jeg **må** bli høyere, jeg vil rekke opp til stjernene, slik som du!

Grantreet viftet forsiktig med grenene og pekte:

- Ser du den gamle mannen der borte? Be ham plukke et av eplene dine, og be ham dele det på en spesiell måte. Kanskje du da forstår mer.

Forteller deler et eple i to - ikke fra stilk til blomst (som vanlig), men «langs ekvator» og rett igjennom eplets kjernehus. Vis så eplehalvdelene til barna - hva ser dere?

Det store grantreet kremtet og så kjærlig på det lille epletreet: - For forstår du nå? Det er en stjerne inne i oss alle, vi trenger ikke strekke oss og bli større. Men vi må bare oppdage hvem vi er, hvem Gud har skapt oss til å være. Og det må vi fortelle hverandre. Ordene er våre viktigste redskaper til dette. Og vi må vise at vi mener det.

- Åh, sukket det lille epletreet. - Tenk at jeg har vært en liten stjerne hele tiden. Tusen takk for at du fortalte meg det.

Samtale: Hvorfor kan det være så vanskelig å oppmuntre hverandre og si de gode ordene? Og hvorfor kan det være så lett å sende negative meldinger?

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - **Ord** kan forandre verden, både den store - og den lille verden der du bor!

BØNN: - Gud, hjelp oss å bruke ordene til å skape det gode .

ØVELSE 5: BYGGE LIVET

MOTIVASJON - Skal vi skape forandring, må vi gjøre noe, ikke bare vente og se om det skjer noe. Og det kan ta tid. Men vi bygger egentlig på noe hele tiden. Ved måten vi er sammen på, bygger vi miljø og stemning, for eksempel i klassen.

Eller måten vi svarer hverandre på, hjemme. Hvis vi alltid blir sure når noen spør oss om en tjeneste, da er det ikke lett å skape noe sammen. Og det er ikke nok at bare en i en klasse, eller i en familie, prøver å forandre noe. Når vi bestemmer oss for at noe nytt skal skje, kan vi få ny energi, glede og krefter.

Luther fikk heldigvis flere gode medspillere og venner. Det var mange som ville være med å bygge den nye kirken.

INNØVING - Solisten synger verset, koret synger alle refreng og med godt volum i alle «gå-å-å-å». I broa synger solisten spørsmålene («kan vi gjøre tinga fine») og alle svarer med fullt trøkk («yes, we can»).

LUTHER-LIV - Martin Luther ville ha kirken tilbake til røttene sine. Alle skulle være med å bygge Guds rike, både i kirken, i arbeidslivet og hjemme. Det kristne livet skulle leves i hverdagene der folk var. Vår oppgave er å gjøre vårt beste.

Noen har kalt Luther for «det første moderne mennesket» (Georg W.F. Hegel). Hver mann og kvinne skulle selv kunne lese i Bibelen og gjøre seg opp en mening om det de leste. Dermed ble det sådd en spire til det vi idag kaller demokrati - folkestyre.

Livet skulle ikke bestemmes ovenfra, fra enkelte folk i høye stillinger. Det tydeligste opprøret Luther gjorde, skjedde 10. desember 1520. Det var utenfor bymuren i Wittenberg. Luther hadde tent et stort bål. Så kastet han hele bannlysningen fra paven og romerkirkens lovbøker på bålet.

Nå var det ingen vei tilbake. Kirken måtte bygges opp igjen, på Guds nåde, tilgivelse og kjærlighet. Luther har samme år skrevet tre bøker om dette, den ene het: «Om et kristenmenneskes frihet». I boka står det blant annet: «Den Gud gjør fri, er i sannhet fri.»

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje
Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret

er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Ørene til Per

Det var ingen som hadde fortalt Per at det var noe galt med ham. For det var ikke noe galt med Per.

Derfor ble han litt urolig, en dag i storefri, da en gutt kom bort til ham i skolegården:
- Ørene dine står jo rett ut. Du ser ut som et helikopter. Snu deg fort rundt!

Per snudde seg fort rundt, uten å tenke på hvorfor. Gutten ropte med høy stemme:
- Helikopteret snurrer, helikopteret snurrer. Det er jo like før du letter!

Noen lo. Per kjente at ørene ble varme, og at en sten rullet rundt i magen. Hele kroppen ble tung, armene hang rett ned, og Per visste ikke hva han skulle gjøre med dem.

Det ringte inn. Per satte den ene foten fram, så den andre, og kom seg langsomt bort til døra. Noen dyttet ham i ryggen:

- Mest langsomme helikopter jeg har sett i hele mitt liv!

- Per, hva tenker du på? Læreren så bort på Per. Det måtte være et stykke ut i timen. Per visste ikke hva han tenkte på. Han visste bare at noe var annerledes nå. Han ba om å få gå på do. Der stilte han seg foran speilet og så på ørene sine, gransket dem, dro i dem, klemte dem inn mot hodet, snudde seg fort rundt. Var ikke ørene hans som alle andres ører? Var de større? Sto de virkelig rett ut?

Per slepte seg tilbake til klasserommet, og sank ned bak pulten. Noe i ham ville gråte, noe i ham ville bare gå, og noe i ham ville sloss. Da hørte han lærerens stemme:

- Selvfølgelig kan ingen vite når mennesket for første gang klarte å holde seg svevende i luften. Noen mener at allerede for 2.000 år siden kan det i Kina ha blitt konstruert drager som kunne holde mennesker flyvende.

Marius rakte opp hånden og spurte:

- Når kom helikopteret? Hvordan kom de på det?

- De så på ørene til Per, var det noen som ropte.

- Hva for noe, ørene til Per? Læreren myste over brillene. Per så ned i pulten, og igjen kjente han varmen i ørene. Det dunket i hodet, han lukket øynene. Hva var dette?

Noen lo, ikke mange, men noen. Læreren kremtet:

- Slutt med dette tullet. Luftfart har ikke noe å gjøre med ørene til Per. Men det var en prest fra Brasil, som for 300 år siden besøkte hoffet i Portugal, og demonstrerte en modell med en varmluftballong. Det var begynnelsen på luftfartens historie.

Læreren kremtet igjen:

- I morgen skal jeg ta med en drone og vise dere at det ikke trengs store propeller for å fly. Propellene er ikke større enn -

- Ørene til Per!

Ropet hang i luften, latteren bølget i rommet. Læreren slo oppgitt ut med hendene. Skoleklokka ringte. Alle stormet ut, med bråk og spetakkel.

Per ble sittende. Læreren ryddet sammen papirene sine. Han tittet bort på Per.

- Hva er det med deg og ørene dine, Per?

Per åpnet munnen, men det kom ikke en lyd. I stedet trillet en tåre nedover kinnene. Læreren satt seg ned. Per fortalte.

Neste time ba læreren alle elevene sette seg i en sirkel, slik at alle kunne se hverandre forfra. Læreren stilte seg i midten. Han hadde en linjal i hånden. Så gikk han sakte rundt og så nøye på alle elevene.

- Noen av dere mener det er noe rart med ørene til Per. Men etter å ha sett på alle ørene her inne, må jeg si at det er ikke Per som har de største ørene. Og det er ikke Per som har de mest utstående ørene. Hvis dere vil vite hvem av dere som scorer høyest her, kan jeg fortelle det. Jeg kan ta mål av alle ørene her inne, og vi kan kåre klassens største ører. Skal jeg gjøre det?

Ingen sa noe. Per stirret opp i hjørnet av rommet. Læreren slo på låret sitt med linjalen. - Hvis dere hører noen i skolegården som snakker om ørene til Per, skal dere svare at det ikke finnes noe øre-verdensmesterskap. Noen forskere mener også at store ører kan være en fordel for hørselen. Og som sagt, jeg kommer til å måle alle ørene her i klassen, hvis det blir noe mer tull med dette.

En fugl fløy rundt inne i Pers hode og sang. En sommerfugl satte seg på det ene øret. Per hadde stadig øynene oppe i hjørnet av rommet. Der var det bare sol.

Spørsmål: Respekterer vi andre når vi er morsomme på deres bekostning? Tror dere Martin Luther ville godtatt behandlingen av Per? Hvorfor er det så lett «å følge strømmen»?

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - **Selvstendighet** - at hvert menneske må finne sin egen vei, og være med å bygge livet! BØNN: - Takk Gud, at du har skapt oss til frihet!

ØVELSE 6: LOVE LOVE

MOTIVASJON - Er det nok kjærlighet i verden? Scanner du nyhetene, ser det ikke slik ut. Da er det lurt å tenke på at det ofte bare er krisene som kommer på TV. Alt det fine som skjer over hele kloden, ser vi skjelden. Alt som er bra i en vanlig hverdag, kommer ikke i nyhetene.

Derfor kan vi heller spørre; - er det nok kjærlighet på nyhetene? Tross alt er de fleste mennesker venner. Krangling blir det alltid, men pleier det ikke å gå over?

Luther giftet seg da han var 42 år gammel. Han oppdaget gleden ved å leve i et nært fellesskap; det var mye bedre enn han hadde trodd! Sannsynligvis også mye mer jobb enn han hadde trodd.

INNØVING - Solisten synger verset, koret synger refreng + broa («vi står i et vei....»).

LUTHER-LIV - Martin Luther giftet seg 13. juni 1525, med Katharina von Bora. Han var en tidligere munk, hun var en tidligere nonne. De fikk seks barn, tre døtre og tre sønner. For mannen som hadde studert og talt og skrevet og tenkt, ble det nå nærkontakt med bærsebleier og barnegråt.

Kjærlighet er ikke først og fremst noe vi prater om, kjærlighet er praktisk handling, som vi viser hverandre. Etter Luthers kamp mot paven, hadde det flere steder brutt ut uro og opptøyer. Luther talte i kirken åtte dager på rad, hver dag om det samme: «Hele livet består av tro og kjærlighet. Troen retter seg mot Gud, og kjærligheten mot min neste.»

Luther understrekte at vi aldri kan tvinge noen til å tro eller mene det rette: «Først må vi vinne folks hjerter.... for når du har vunnet hjertet, har du vunnet hele mennesket.» Urolighetene la seg.

Det var godt for Luther å få Katharina, eller Käthe som hun ble kalt, til kjæreste og venn. Å få barn hjalp også Luther til å forstå hva det var å tilhøre Gud: «Jeg takker Gud for at et barn på sju år vet hva kirken er - de hellige troende, lammene, som hører sin hyrdes røst.»

Det var mye humor mellom Käthe og Martin. Han kunne erte henne for at hun snakket for mye, da truet hun med å gå i kloster igjen. De kunne dra på fisketurer sammen, og hadde hele tiden livlige diskusjoner. Käthe var mye flinkere enn Martin med penger, og Luther skriver takknemlig i et brev: «Hun kjører vognen, tar seg av jordene, kjøper husdyr og sender dem på beite, brygger øl osv...». I brevene deres er det mange kjærlighets-erklæringer og varme følelser.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Da Maria M danset

Maria M var en utrolig vakker kvinne. Alt ved henne var pent, syntes folk. Håret, ansiktet, hendene, kroppen, de lange beina, stemmene hennes! Ingen sang vakrere enn Maria M. Av og til sto folk utenfor huset hennes og lyttet når Maria M sang mens hun arbeidet.

I den lille byen der hun bodde var alle kvinnene enige om at Maria M var den peneste. Og alle de unge mennene ønsket nok at Maria M ville gifte seg med dem. Flere av dem hadde forsøkt å bli kjæreste med henne, men Maria M ville ikke. De unge mennene kom med gaver, vakre kjoler og dyre smykker, men Maria M ville ikke ta imot gavene.

Folk snakket sammen: - Hvorfor vil ikke Maria M ha gavene hun får, og hvorfor vil hun ikke ha kjæreste? Hun kan jo gifte seg med akkurat den hun vil? Og hvorfor hører vi aldri at hun ler?

For det var det merkeligste. Ingen hadde hørt Maria M le. Ikke smilte hun så mye heller. Av og til kunne det gå et trist, lite smil over ansiktet hennes. Men så lukket ansiktet seg igjen.

Den vakre stemmen til Maria M sang bare sørgmodige sanger. Visst var det flott å høre på, men folk undret seg: - Hvorfor synger hun aldri glade sanger? Og hvorfor danser hun ikke når det er fest? Hun som er så pen, hvorfor er hun ikke glad?

En dag kom det en spesiell mann til den lille byen. Mange var med i følget hans. Alle samlet seg ved vannposten midt på byens torg. Maria M var også der.

Mannen holdt en tale. Flere barn våget seg helt fram til ham. En liten jente fikk sitte på fanget hans. Mannen snakket om at alle var skapt av Gud. Hvert eneste menneske var en gave til livet. Ingen lå jo inne i mammas mage og tenkte: - skal jeg bli født, eller ikke? Skal jeg bli gutt eller jente? Skal jeg ha lyst hår eller mørkt hår? Skal jeg bli født i Betlehem eller Bergen? Nei, vi kunne ikke velge. Det var livet som valgte oss. Det var Gud som ville ha oss her, akkurat slik som vi er.

Plutselig kunne folk høre en vakker og glad sang. Det var Maria M som hadde reist seg, og et smil lekte i ansiktet hennes. Og hun danset forsiktig fra side til side mens hun sang!

Det tok ikke lang tid før alle var med i dansen. Fra den dagen av var Maria M med i det store følget som vandret rundt sammen med Jesus.

Spørsmål: Hva kan grunnen være til at noen trekker seg unna og «gjemmer seg» inne i seg selv? Hvor mye betyr en oppmuntring, et klapp på skulderen?

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - **tro og kjærlighet** hører sammen, den som tror på Gud må vise det i møte med sin neste. BØNN: - Jesus, hjelp meg til å møte andre med kjærlighet, slik som du gjorde det.

ØVELSE 7: RUNDT NESTE SVING

MOTIVASJON - Luther gjorde opprør mot maktmisbruket i kirken, at det var bare noen få som kunne fortelle oss hva som er Guds vilje med menneskene. Luther ville at alle skulle være med og bygge Guds rike. Alle står likt overfor Gud, det er ikke noen som står nærmere, eller har spesielle fordeler. Nåden gjelder alle, Jesus døde og stod opp igjen for alle mennesker.

Det er ikke lett å si noe sikkert om framtida. Vår oppgave er å gå på oppdagelsesferd i livet. Vi må følge vår egen vei, og det er mye som venter på oss. Underveis vil vi oppdage nye sider ved oss selv, og kanskje bli litt overrasket over alt som finnes i oss?

INNØVING - Solist synger versene, koret alle svarene («rundt neste sving») og refrengene.

LUTHER-LIV - Det var ofte mange samlet hjemme hos Käthe og Martin, og flere skrev ned mye av det som Luther sa, for eksempel under middagene. I en slik bordtale sa Martin Luther:

«At jeg la en tung bør på min fars skuldre
og at jeg kom i strid med paven
og har tatt en nonne som hadde flyktet fra klosteret, til kone,

hvem hadde kunnet lese det i stjernene!
Hvem kunne ha sagt meg det på forhånd!»

Luthers liv ble helt annerledes enn han hadde forestilt seg. Det var mange overraskelser, både gode og dårlige. Derfor ble det heller aldri kjedelig. Luther kunne ha perioder av tungsinn og depresjon, han var en sammensatt mann. Folk kunne oppleve ham som både mild og skarp. Han kunne både såre og trøste folk.

Uansett var Luther en mann som det var spennende å være i nærheten av. Han hadde tro på framtida, selv om det hadde vært mange skuffelser og forandringen kom seint. Senere mente noen at Luther hadde sagt: «selv om jeg visst jeg skulle dø i morgen, ville jeg likevel plante et epletre i dag».

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling med muligheter: lese- og skrivevansker

Du vet aldri hva som bor i et menneske, det er alltid mer enn vi tror. Men det er lett å glemme dette, når vi strever med vanskelige ting, eller når vi ser at andre ikke får til det vi selv fikser enkelt. Uansett må alle være med å bygge fellesskapet.

En jente strever på skolen, hun er ganske flink til å lese, men ikke flink til å skrive, bokstavene krøller seg, hun har visuelt betinget dysleksi, hun føler seg litt teit, men hun er flink til mange andre ting, og hun liker godt å diskutere. Men det er lett å glemme det hun er god til, når hun får tilbake norskoppgaver med massevis av røde streker.

SPØRSMÅL: Hva slags yrke synes dere denne jenta skal satse på? Kom med forslag!

HVA BLE HUN: I dag er hun statsminister og heter - Erna Solberg.

PS: Venstreleder Trine Skei Grande og KrF-leder Knut Arild Hareide har også dysleksi.

PS IGJEN: Albert Einstein, megaintelligent geni, nobelprisvinner i fysikk, hadde dysleksi. Å ha dysleksi, betyr ikke at man er dum. Alle skal være med å bygge livet. Albert Einstein droppet ut av videregående fordi han ikke orket pugge-undervisningen der. Han forsøkte i stedet å komme seg inn på en teknisk høyskole, men strøk på opptaksprøven. Da er det jo litt gøy at han senere ble en av verdens mest kjente vitenskapsmenn.

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - Vi må våge å **gå framover**, selv om vi ikke vet så mye om framtida. **BØNN:** - Takk Gud, for at du har lovet å være med oss alle dager inntil verdens ende.

ØVELSE 8: VÅR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

MOTIVASJON - Når vi synger sammen, kan vi kjenne at det er styrke i fellesskapet. Har du vært på en håndballkamp eller fotballkamp og sunget sammen med mange som heier på laget? Du kjenner ikke alle de andre, men vi blir ett i sangen. Det samme kan skje på konsert, eller at en klasse eller et kor har sin egen sang. Og det skjer i kirken.

«Vår Gud han er så fast en borg» ga Luthers tilhengere styrke til å stå sammen, trygghet i urolige tider, og kampvilje til en god sak. Det ble «Reformasjonssalmen» som alle kjente, slik som «We shall overcome» ble de fargedes håps- og kampsang i USA på 1960-tallet, ledet av Martin Luther King jr.

Kan du en god sang utenat, vil den leve lenge i deg. Den kan hjelpe deg når du er fortvilet eller sint, og trenger trøst og oppmuntring.

INNØVING - Hele koret synger først vers, en solist på andre vers, og hele koret igjen på siste vers.

LUTHER-LIV - "Av alle gleder på jorden kan ingen være finere enn den jeg får ved sang og musikk". Luther var en livsglad mann, selv om han i perioder kunne være deprimert. Det sies at han hver morgen under reformasjonsstriden sang «Vår Gud han er så fast en borg» for åpent vindu.

Allerede i 1533 ble salmen oversatt til dansk, og kom tidlig inn i norske salmebøker. I Den norske kirkes salmebok står den på 108. Luther skrev teksten etter Salme 46 i Bibelen. Melodien har han også laget, Luther spilte både lutt og fløyte og hadde en god sangstemme. Han hadde studert musikk på universitetet, i tillegg til teologi (prestestudiet).

Når det var middagsbesøk hos Käthe og Martin - og det var det ofte - ble det etter maten ofte dannet kor. Da sang de både salmer og folkeviser.

På gudstjenestene tidligere hadde prestene og kirkekolet sunget på latin, og vanlige folk kunne ikke synge med. Med Luther kom det sanger på tysk som alle kunne delta i. Alle skulle være med i gudstjenesten. Luther skrev mange nye salmetekster, ofte brukte han folketoner som han tilpasset til salmetekstene. «Vår Gud han er så fast en borg» er en slik bearbeidet folketone.

I 1524 kom det en korbok med Luthers salmer. Her var sangene arrangert med flere stemmer. Men det viktigste var at nå hadde folk sanger de kunne gå og nynne på i de vanlige hverdagene, og synge seg trygge i troen sin.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av dagens mellomtekst og sang, stå gjerne i ring, godt volum.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker

er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling med valg: Idol

Du har lyst til å melde deg på Idol (eller en annen sang-konkurranse), men er litt usikker. Mange sier du har en flott og litt spesiell stemme. Du øver og øver, og gjør opptak av de sangene du liker best. Noen får høre opptakene og sier du bare må stå på.

Du sender inn søknadsskjema og lydopptak og venter og venter på svaret, gleder deg, men er urolig også.

Endelig kommer svaret. Du har kommet gjennom første runde, og blir innkalt til pre-cast-dag, første audition. Det er cirka 400 andre som også har sluppet gjennom nåløyet. Du gruer deg enormt, skjelver og synger, men klarer det. Du er i hovedkonkurransen!

På audition-dagen er du sammen med dine foreldre. De har støttet deg hele veien, og sier at uansett hvordan det går, vil de alltid heie på deg. Men foran de tre hoveddommerne går alt i svart for deg, du snubler i teksten, treffer ikke tonene og blir sendt ut av rommet med beskjed om at du ikke er god nok.

Hva gjør du nå?

Det er mange måter å møte et slikt nederlag på, her er to:

A: Du bestemmer deg for aldri å synge mer, eller i hvert fall aldri å delta i en sangkonkurranse.

B: Du kjenner at du ikke vil gi deg med dette, og spør foreldrene dine om de kan betale sangundervisning.

Snakk sammen om disse to måtene å gå videre på, og hva som kan skje hvis du velger A eller B.

(OBS: Du må være 16 år for å delta i Idol, men for eksempel i «Norske talenter» er det ingen aldersgrense.)

ØVING og PRØVING - repetisjon av dagens sang og mellomtekst. Prøv framføringen i rommet. Er det tid, repeteres også det tidligere innøvde.

ARVEGODS - Ikke vær en slamp, **syng!** Dette skal Luther ha sagt. Sangen er en gave som du må bruke. BØNN: - Kjære Gud, takk for stemmen min, og takk for dette koret.

ØVELSE 9: VI BANKER

MOTIVASJON - Det er mye jobb å øve inn en musikal. Det tar lang tid. Som å bygge et hus. Ingen bygger et hus på en dag, eller en uke, eller en måned. Vi må gjøre ting omigjen og omigjen og omigjen. Men det er faktisk den eneste måten å komme videre på, den eneste måten å bli god på, den eneste måten å bygge noe.

Underveis kan du bli sliten og lei og skjønner ikke hvorfor du holder på. Det kan være enklest å bare gi opp. Men da får vi jo ikke til så mye, hvis vi bare trekker oss. Det er viktig å snakke sammen om det vi holder på med, og hvordan vi opplever det underveis. Og det er viktig å vite at det er naturlig å bli sliten og lei. Vi vokser som mennesker når vi forstår hva som skjer med oss.

Luther var mange ganger utslitt og lei av alt som avlats-striden hadde ført med seg. Men han ville at vanlige folk skulle kjenne at Gud var glad i dem slik de var. Han tente et håp for mange, de ble trygge og glade. Det nytter å banke.

INNØVING - Sett sammen hele musikalen og ha spesielt fokus på overgangen mellom scenene.

LUTHER-LIV - I gudstjenesten er prekenen - talen - viktig. Luther sa at en preken skal «bryte og rive og sprute stener omkring seg». Han ville at folk skulle lytte til Bibelens ord og leve etter det. Det er så mye info som møter oss hver dag, så mange tanker som tar oss med hit og dit. Bibelens ord er et fast holdepunkt.

Luther ville at folk skulle forstå at musikken var mer enn leketøy og lystighet. Musikken har sin egen verdi. Luther sa: "Alt i alt, nest etter Guds eget ord er musikkens edle kunst den største skatt i denne verden. Den kontrollerer tanke, sinn, hjerte og ånd.»

Hvis vi utvikler oss musikalsk, skaper vi kunst, mente Luther. Samtidig kan vi se hvor stor Gud er, som har gitt oss musikken som gave. Og Luther er ikke nådig mot den som ikke setter pris på Guds gaver: «En som tenker over dette og likevel ikke betrakter musikken som Guds underfulle verk, han må i sannhet **være en slamp** og fortjener ikke å kalles et menneskelig vesen. Han skulle ikke få lov til å høre annet enn skryting fra esler og grynting fra svin».

Hvis skolen kunne være slik Luther ville, skulle alle elever få grundig opplæring både i å synge og å spille et instrument. Derfor mente han at alle lærere også måtte synge: "En skolemester må kunne synge, ellers vil jeg ikke verdige ham med et blikk."

For hva hadde livet vært uten musikk?

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av første linje på alle sanger og mellomtekster.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje

Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Rare Pia!

Pia hadde alltid så morsomme svar når hun ble spurt om vanskelige ting. Og mange ganger var det som om svarene hennes sendte stråler av lys gjennom rommet. I hvert fall så vi ting i et annet lys etterpå.

I lange perioder kunne Pia være helt stille, det var nesten som hun ikke var der. Men så boblet det over, som et kildevann som fortsatte og fortsatte å flomme utover. Og vi lo og undret oss.

Til lærernes fortvilelse gjorde Pia nesten aldri lekser. Til tross for brev med hjem og foreldresamtaler, ble det liten forandring. Allikevel var Pia godt med i samtalene i klassen, og særlig når vanskelige tema kom opp. Hun var også ekstremt god i matte og flere ganger hadde læreren måttet si: - Det er mulig du har rett, Pia, men dette må jeg undersøke.

Midt i en vanlig skoledag, i en vanlig time, så vanlig at ingen egentlig husket hvilket fag det var; reiste Pia seg, steg opp på stolen og videre opp på pulten. Hun holdt en skinnende blank tverrfløyte foran seg og sa: - I dag må jeg bare dele dette med dere.

Læreren forsøkte å si noe, men stanset da Pia begynte å spille. Ingen av oss hadde hørt Mozarts fløytekonserter i G-dur før, men vi fikk høre førstesatsen denne dagen. Lenge etter at Pia hadde avsluttet det nesten fire minutter lange stykket, steget ned på stolen og satt seg, var det helt stille i klassen. Så brøt jubelen løs, rop og klapping, dansing og skråling - helt til rektor rev opp døren, hoppet inn i klasserommet og ropte - STILLE!

Da det endelig ble rolig, kom det vanlige spørsmålet fra rektor: - Hva foregår her? Læreren kremtet. Men Pia hadde svaret: - Vi har nettopp opplevd første sats av Mozarts fløytekonserter i G-dur, skrevet i 1778. Den er nokså lystig og vituos, og bærer tydelig preg av de skiftende stemningene vi ofte finner i Mozarts musikk, også gjenkjent ved de praktfulle melodilinjene. Var det noe mer du ville vite?

Rektor ble stående med åpen munn, før hun samlet seg og uten et ord forlot klasserommet og lukket døren.

SPØRSMÅL: Hvorfor må vi være så like? Hvorfor synes vi andre er rare?

ØVING og PRØVING - repetisjon av så mange sanger og mellomtekster som mulig. Prøv framføringen i rommet.

ARVEGODS - **Musikken er en skatt** og følger oss hele livet. BØNN: - Kjære Gud, takk for musikken og dansen, takk for stemmen min, og takk for dette koret.

ØVELSE 10: HVEM BANKER

MOTIVASJON - Martin Luther forandret historien, hans valg og kamp gjør at vi idag - 500 år etterpå - forstår hva ett menneske kan bety.

Det er så lett å tenke at «de andre» er flinkere, kulere, bedre, mens lille jeg ikke betyr noe særlig. Slike tanker dukker alltid opp.

Da må vi snakke med de tankene, fortelle oss selv at det finnes mer, at ett menneske alltid setter spor og betyr noe. Og vi må fortelle det til hverandre, alle må delta på sin måte. Ingen er mer enn én, ingen skal heller ikke være mindre enn én.

Luther var med på å gi mennesker tro på seg selv. I sin lille katekisme skriver han: «Jeg tror at Gud har skapt meg og alle skapninger, at han har gitt meg kropp og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle sanser, og fremdeles holder alt dette ved like.»

La oss gjøre det vi skal - bygge hverandre opp!

INNØVING - Øv hele musikalen og ha spesielt fokus på overgangen mellom scenene.

LUTHER-LIV - Martin Luther var glad for mulighetene som åpnet seg med boktrykkerkunsten. På 40 år - fra 1460 til 1500 - ble det i Europa trykket flere bøker, enn hva som hadde blitt produsert i de 1000 foregående årene.

Luther takket Gud for boktrykkerkunsten, som hadde startet i hans eget Tyskland. Trykkeriene skjøt opp over hele landet, og bare i Wittenberg var det syv trykkerier. Luther skrev og skrev. I årene 1517 til 1520 ble skriftene hans trykket i over 300.000 eksemplarer. Martin Luther nådde ut til mange, ordet har stor kraft.

I 1517 forandret Luther navnet sitt. Han het egentlig Martin Luder. Nå endret han navnet til Luther, som er en kortform av det greske ordet **Eleutherios**, og betyr «frigjører». For det var slik han så på seg selv; Gud han kalt ham til å sette folk fri. Fri fra frykt og undertrykkelse, fri til å kjenne seg elsket og godtatt av Gud og mennesker. Fri til å tjene Gud med alt det som bor i oss.

BANKE-BANKE - intensiv og kjapp gjennomgang av første linje på alle sanger og mellomtekster.

KULE KARI - KULE KÅRE - tramp takten, barna kan evt gjenta linje for linje
Kule Kari, kule Kåre
foran speilet, fikser håret
er vi bra nok uten sminke
er vi redde, er vi flinke
i et hjerte, mange tanker
det er håp når hjertet banker
er vi venner, eller hva
du kan gjøre noen gla'

Fortelling: Din historie

Denne gangen er det ingen ferdig historie her. Den viktigste fortellingen er den du forteller om deg selv. Og den Gud hvisker til deg, slik han allerede gjorde da du lå i mammas mage, og da du ble døpt.

Er det noen fine eller triste eller vanlige ting i livet som dere har lyst til å fortelle om? Noen små hverdags-gleder? Og som Martin selv sier det: « Samtaler om de guddommelige ting gir hjertet nytt mot, vekker troen, skaper kjærlighet og underviser på mange måter.»

ØVING og PRØVING - repetisjon av så mange sanger og mellomtekster som mulig. Prøv framføringen i rommet.

ARVEGODS - Gå med **glede** ut i livet. BØNN: - Kjære Gud, takk for at du har skapt meg og at jeg er den jeg er.